Research on Animal Production, Vol. 16, Issue 3, 2025 p: 180-191

Research Paper

# Investigation and Ranking of Production and Marketing Constraints and Opportunities of Broilers in Kerman City

**Mahdiyeh Saei[1] and Mohammad Soflaee Shahrbabak[2]**

1- Assistant Professor, Economic, Social, and Extension Research Department, Kerman Agricultural and Natural Resources Research and Education Center, AREEO, Kerman, Iran, (Corresponding author: m_saeey@yahoo.com)
2- Assistant Professor, Kerman Agricultural and Natural Resources Research and Education Center, AREEO, Kerman, Iran

Received: 10 February, 2025 Revised: 24 April, 2025 Accepted: 26 May, 2025

## Extended Abstract

**Background:** Chicken and eggs are one of the main foods and provide part of the protein needed by society. If this industry faces a challenge, then the health of society will face a challenge. Currently, this industry in the field of production and marketing is facing many problems and dilemmas. The present study has tried to prioritize these problems and opportunities while identifying the problems and opportunities facing poultry farms in Kerman City.

**Methods:** The present applied research is a descriptive-survey type and a mixed (quantitative-qualitative) type of research, based on the data collection method. To collect primary data, a detailed questionnaire covering all research objectives was prepared and tested in advance. The validity and reliability of the questionnaire were measured using face and content validity, and the Cronbach's alpha method, respectively. Data were collected through personal interviews during 2020-2021. The statistical population of the current research consisted of experts in the poultry industry in the qualitative part and producers of meat poultry farms in Kerman City in the quantitative part. The sample in the qualitative section included six specialists and experts in the poultry industry field, who were selected by the snowball method. There were 45 samples in the quantitative section using Cochran's formula. Because some of the questionnaires were not returned or not fully answered, 25 questionnaires were finally approved for the study. The limitations and opportunities agreed in the study were ranked using Garrett's ranking method. In the first step, this ranking was converted into percentage positions, and in the second step, the percentage positions of each rank were converted into scores using the table provided by Garrett and Woodworth (1969). For each factor, the scores of each respondent were then added together and divided by the total number of respondents to obtain an average score. These average scores for all factors were sorted in descending order, constraints and opportunities were ranked accordingly, and the factor with the highest average score was considered the most important constraint or opportunity in the respective category.

**Results:** According to the results, the first and most important limitation of production identified by poultry farmers is the high cost of inputs, with an average score of 78.2. The second and third limitations are the lack of government support and the lack of required inputs, with average scores of 71.1 and 64.4, respectively. Therefore, producers are facing a serious problem in providing both inputs and the required liquidity due to the increase in the price of inputs, an issue that reduces hatching. Moreover, the least important limitations were identified as inappropriate management methods and unfavorable weather conditions, with average scores of 20.3 and 38.2, respectively. The most important production opportunities of the poultry industry in Kerman City are the population growth and increased demand (average score 78.1), availability of land (average score 67.5), and abundance of labor (average score 60.1). On the other hand, the abundance of inputs, the government's support and encouragement policies, and the granting of loans and credits by relevant institutions were respectively introduced as the least important opportunities from the producers' point of view. The most important marketing limitations are, respectively, the presence of intermediaries (average score 71.6), the instability of the product price (average score 70.3), and the low price of the product (average score 69.5). One of the most important problems of the poultry industry is that it is broker-oriented, and brokers were identified as determining the fate of the production of this industry in the city. The strong presence of intermediaries can be seen both in the agricultural product and animal feed markets. The increase and fluctuation of the product price are also the result of the presence of brokers in this sector. The least important restrictions were introduced as low consumer demand and low product

Copyright ©2025 Saei et al. Published by Sari Agricultural Sciences and Natural Resources University.
This work is licensed under a Creative Commons Attribution-Non-Commercial 4.0 Unported License, which allows users to read, copy, distribute, and make derivative works for non-commercial purposes from the material, as long as the author of the original work is cited properly.

[ Downloaded from rap.sanru.ac.ir on 2026-11-09 ]

[ DOI: 10.66224/rap.2025.1481 ]

quality, with average scores of 20.7 and 22.5, respectively. Continuous demand for products (average score 71.6), access to the market (average score 61.5), and access to transportation facilities (average score 55.8 are the most important marketing opportunities of the poultry industry in Kerman City, respectively. On the other hand, the existence of factories and conversion industries, the government's policy on agricultural commercialization, and major emphasis on the livestock sector were identified as the least important opportunities from the producers' point of view.

**Conclusion:** The results showed that the most important production limitations of meat poultry farms in Kerman City are high cost and lack of inputs. The most important items used in poultry feed (corn and soybean meal) are imported from other countries through government currency allocation. Unfortunately, the input required by the producers is not fully provided, and finally, the input is supplied at a price different from the government rate. Undoubtedly, failure to pay attention to solving the problem of timely provision of livestock inputs for poultry farmers or lack of proper pricing will cause heavy losses to the broiler industry in the city, and poultry farmers will no longer have the ability to produce and hatch the requested chicks. This issue will reduce production and, as a result, will increase the consumer price. Supervision of the government and regulatory bodies on the purchase and supply of livestock inputs to producers, eliminating intermediaries through the formation of a cooperative company, providing specialized consulting services to producers and breeders through public and private training centers, and monitoring fuel supply are among the suggestions of the present study.

**Keywords:** Broiler, Challenges, Garrett's ranking method, Lack of inputs, Questionnaire.

**How to Cite This Article:** Saei, M., & Soflaee Shahrbabak, M. (2025). Investigation and Ranking of Production and Marketing Constraints and Opportunities of Broilers in Kerman City. *Res Anim Prod,* 16(3), 180-191. DOI: 10.61882/rap.2025.1481

[ Downloaded from rap.sanru.ac.ir on 2026-11-09 ]

[ DOI: 10.66224/rap.2025.1481 ]

مقاله پژوهشی

# شناسایی و رتبه‌بندی محدودیت‌ها و فرصت‌های تولید و بازاریابی مرغ‌داری‌های گوشتی شهرستان کرمان

مهدیه ساعی[1] و محمد سفلایی شهربابک[2]

۱- استادیار، بخش تحقیقات اقتصادی، اجتماعی و ترویج کشاورزی، مرکز تحقیقات و آموزش کشاورزی و منابع طبیعی استان کرمان، سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی، کرمان، ایران، (نویسنده مسوول: m_saeey@yahoo.com)

۲- استادیار، مرکز تحقیقات و آموزش کشاورزی و منابع طبیعی استان کرمان، سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی، کرمان، ایران

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۱۱/۲۲ تاریخ ویرایش: ۱۴۰۴/۰۲/۰۴ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۳/۰۵

صفحه ۱۸۰ تا ۱۹۱

## چکیده مبسوط

**مقدمه و هدف:** مرغ و تخم‌مرغ از غذاهای اصلی و تأمین‌کننده بخشی از پروتئین موردنیاز مردم جامعه هستند. در صورتی‌که این صنعت با چالش مواجه شود، در واقع سلامت جامعه با چالش روبه‌رو خواهد شد. در حال حاضر، این صنعت در زمینه تولید و بازاریابی با مشکلات و معضلات عدیده‌ای روبه‌رو است. در مطالعه حاضر، تلاش شده‌است ضمن شناسایی مشکلات و فرصت‌های پیش‌روی مرغ‌داری‌های گوشتی شهرستان کرمان، این مشکلات و فرصت‌ها اولویت‌بندی گردند.

**مواد و روش‌ها:** پژوهش حاضر کاربردی، از نوع توصیفی-پیمایشی و براساس نحوه گردآوری داده‌ها از نوع پژوهش‌های ترکیبی (کمی-کیفی) است. برای جمع‌آوری داده‌های اولیه، ابتدا از طریق مطالعات کتابخانه‌ای، پرسش‌نامه‌ای دقیق که تمامی اهداف پژوهش را پوشش دهد تهیه شد و از قبل مورد آزمون قرار گرفت. برای سنجش روایی پرسشنامه از روش روایی صوری و محتوایی و به‌منظور تعیین پایایی آن از روش آلفای کرونباخ استفاده شد. داده‌ها به‌روش مصاحبه شخصی طی سال‌های ۱۴۰۰-۱۳۹۹ گردآوری شدند. جامعه آماری تحقیق حاضر را در بخش کیفی، خبرگان صنعت طیور و در بخش کمی، تولیدکنندگان مرغ‌داری‌های گوشتی شهرستان کرمان تشکیل می‌دادند. نمونه در بخش کیفی شامل شش تن از متخصصین و خبرگان حوزه صنعت طیور بود که به‌روش گلوله‌برفی انتخاب شدند. تعداد نمونه در بخش کمی با استفاده از فرمول کوکران ۴۵ نفر بود. با توجه به این که تعدادی از پرسشنامه‌ها بازگشت یا به‌طور کامل پاسخ داده نشدند، در نهایت ۲۵ پرسش‌نامه جهت مطالعه مورد تائید قرار گرفتند. به‌منظور رتبه‌بندی محدودیت‌ها و فرصت‌های مورد توافق در مطالعه، از روش رتبه‌بندی گرت استفاده شد. در مرحله اول، این رتبه‌بندی به موقعیت‌های درصدی و در گام دوم، موقعیت‌های درصدی هر رتبه با استفاده از جدول ارائه‌شده توسط گرت و وودورث (۱۹۶۹) به نمرات تبدیل شدند. سپس برای هر عامل، نمرات هر یک از پاسخ‌گویان با هم جمع و بر تعداد کل پاسخ‌دهندگان تقسیم شدند تا میانگین نمره هر عامل به‌دست آید. این میانگین نمرات برای همه عوامل به‌ترتیب نزولی مرتب شد، محدودیت‌ها و فرصت‌ها بر این اساس رتبه‌بندی شدند و عامل دارای بالاترین میانگین نمره به‌عنوان مهم‌ترین محدودیت یا فرصت در دسته مربوطه در نظر گرفته شد.

**یافته‌ها:** با توجه به نتایج، اولین و مهم‌ترین محدودیت تولید شناسایی‌شده توسط مرغ‌داران، هزینه بالای نهاده‌ها با میانگین نمره ۷۸/۲ است. دومین و سومین محدودیت به‌ترتیب عدم حمایت دولت و کمبود نهاده‌های موردنیاز با میانگین نمره‌های ۷۱/۱ و ۶۴/۴ هستند. بنا بر این، تولیدکنندگان با مشکل جدی در تأمین نهاده‌ها و تأمین نقدینگی مورد نیاز به‌دلیل افزایش قیمت نهاده‌ها مواجه هستند و این موضوع در نهایت باعث کاهش جوجه‌ریزی می‌شود. همچنین، کم‌اهمیت‌ترین محدودیت‌ها به‌ترتیب روش‌های نامناسب مدیریت با میانگین نمره ۲۰/۳ و شرایط آب و هوایی نامناسب با میانگین نمره ۳۸/۲ شناخته شدند. مهم‌ترین فرصت‌های تولید صنعت مرغداری شهرستان به‌ترتیب رشد جمعیت و افزایش تقاضا با میانگین نمره ۷۸/۱، وجود زمین با میانگین نمره ۶۷/۵ و فراوانی نیروی کار با میانگین نمره ۶۰/۱ در بالاترین درجه اهمیت قرار دارند. از طرف دیگر، به‌ترتیب فرصت‌های فراوانی نهاده‌ها، سیاست‌های حمایتی و تشویقی دولت و اعطای وام و اعتبار توسط نهادهای ذیربط به‌عنوان کم‌اهمیت‌ترین فرصت‌ها از دید تولیدکنندگان معرفی شدند. مهم‌ترین محدودیت‌های بازاریابی نیز به‌ترتیب وجود واسطه‌ها با میانگین نمره ۷۱/۶، عدم ثبات قیمت محصول با میانگین نمره ۷۰/۳ و پایین‌بودن قیمت محصول با میانگین نمره ۶۹/۵ هستند. یکی از مهم‌ترین مشکلات صنعت مرغداری، دلال‌محور بودن آن است و دلال‌ها تعیین‌کننده سرنوشت تولید این صنعت در شهرستان شناسایی شدند. حضور پررنگ واسطه‌ها، هم در بازار تولیدات کشاورزی و هم در بازار خوراک دام به‌چشم می‌خورد. افزایش و نوسانات قیمت محصول نیز نتیجه حضور دلال‌ها در این بخش است. کم‌اهمیت‌ترین محدودیت‌ها، به‌ترتیب تقاضای پایین مصرف‌کننده با میانگین نمره ۲۰/۷ و کیفیت پایین محصول با میانگین نمره ۲۲/۵ معرفی شدند. به‌ترتیب تقاضای مستمر برای محصولات با میانگین امتیاز ۷۱/۶، دسترسی به بازار با میانگین امتیاز ۶۱/۵ و دسترسی به امکانات حمل و نقل با میانگین امتیاز ۵۵/۸ به‌عنوان مهم‌ترین فرصت‌های بازاریابی صنعت مرغداری شهرستان کرمان در بالاترین درجه اهمیت قرار دارند. از طرف دیگر، وجود کارخانه‌ها و صنایع تبدیلی و سیاست دولت در مورد تجاری‌سازی کشاورزی و تأکید عمده بر بخش دام، به‌عنوان کم‌اهمیت‌ترین فرصت‌ها از دید تولیدکنندگان شناسایی شدند.

**نتیجه‌گیری:** نتایج نشان می‌دهند که هزینه بالا و کمبود نهاده‌ها مهم‌ترین محدودیت‌های تولید مرغداری‌های گوشتی شهرستان کرمان هستند. مهم‌ترین اقلام مورد استفاده در تغذیه طیور (ذرت و کنجاله سویا) از طریق تخصیص ارز دولتی از دیگر کشورها وارد می‌شوند. متأسفانه، نهاده موردنیاز تولیدکنندگان به‌طور کامل تأمین نمی‌شود و در نهایت نهاده با قیمتی متفاوت از نرخ دولتی عرضه می‌شود. بی‌شک، عدم توجه به حل مشکل تأمین به‌موقع نهاده دامی مرغداران و یا عدم قیمت‌گذاری مناسب، ضرر و زیان سنگینی را متوجه صنعت طیور گوشتی در شهرستان خواهد کرد و مرغداران دیگر توان تولید و جوجه‌ریزی مورد درخواست را نخواهند داشت؛ این موضوع کاهش تولید و در نتیجه افزایش قیمت مصرف‌کننده را در پی خواهد داشت. نظارت دولت و دستگاه‌های نظارتی بر خرید و عرضه نهاده‌های دامی به تولیدکنندگان، حذف واسطه‌ها از طریق تشکیل شرکت تعاونی، ارائه خدمات مشاوره‌ای تخصصی به تولیدکنندگان و پرورش‌دهندگان از طریق مراکز آموزش دولتی و خصوصی و نظارت بر عرضه سوخت از پیشنهادات مطالعه حاضر به‌شمار می‌روند.

**واژه‌های کلیدی:** پرسش‌نامه، چالش‌ها، رتبه‌بندی گرت، طیور گوشتی، کمبود نهاده

## مقدمه

صنعت مرغ‌داری در ایران از قدمتی ۶۰ ساله برخوردار است. این صنعت در دهه ۵۰ شمسی از رشد قابل‌توجهی برخوردار شد، ولی رشد اصلی از نظر کیفی پس از پیروزی انقلاب اسلامی اتفاق افتاد. دلیل اصلی این رشد، ارزان‌تر بودن پروتئین حاصل از محصولات طیور، محدودیت در رشد تولیدات دامی

[ Downloaded from rap.sanru.ac.ir on 2026-11-09 ]

[ DOI: 10.66224/rap.2025.1481 ]

و تغییـر الگوی مصرف در استفاده از گوشت مرغ و تخم‌مرغ بـود (Mostafavi, 2012). صنعت مرغداری بعد از صنعت نفت بزرگ‌ترین صنعت کشور محسوب می‌شود. ۱۳ درصد از اقتصاد کشور به این صنعت وابسته است و نقش مهمی در تولید ناخالص ملی و اشتغال‌زایی دارد. تأمین پروتئین یکی از مهم‌ترین دغدغه‌های اکثر کشورهای جهان محسوب می‌شود و پرورش طیور می‌تواند با شیوه‌ای ساده‌تر و مقرون به‌صرفه‌تر در تأمین این مهم نقش ایفا کند. گوشت مرغ و تخم‌مرغ از مهم‌ترین منابع ارزان‌قیمت تأمین‌کننده پروتئین محسوب می‌شوند. براساس آمار سازمان خوار و بار جهانی[1] در سال ۲۰۲۲، کل تولید گوشت طیور در سراسر جهان به ۱۳۹/۲۲ میلیون تن رسید. ایران سیزدهمین کشور تولیدکننده طیور در جهان است (FAO, 2022). طبق گزارشات فائو در خصوص تولید انواع گوشت، بیشترین میزان از سال ۲۰۱۶ به بعد مربوط به گوشت مرغ است و پیش‌بینی می‌شود تا سال ۲۰۲۷ در مقایسه با سایر انواع گوشت‌ها بیش‌ترین افزایش را داشته باشد (FAO, 2019). در سال ۲۰۲۲، کل تولید گوشت مرغ در جهان برابر ۱۲۳/۶۳ میلیون تن و ایران با تولید ۲/۰۹ میلیون تن، سیزدهمین تولیدکننده بزرگ گوشت مرغ در جهان بود (FAO, 2022). همچنین تعداد و ظرفیت واحدهای مرغ گوشتی و مرغ تخم‌گذار نسبت به سایر طیور در ایران (بوقلمون، شترمرغ، بلدرچین، کبک و اردک) بیشتر هستند (Agricultural statistics, 2022).

استان کرمان دارای حلقه‌های پرورش طیور گوشتی بعد از لاین، شامل یک واحد مرغ اجداد به ظرفیت ۱۵۰ هزار قطعه، سه واحد مزرعه مرغ مادرگوشتی به ظرفیت ۴۶۶ هزار قطعه، ۲۹ واحد مزرعه مرغ تخم‌گذار با ظرفیت قریب به ۲ میلیون قطعه و تولید تخم‌مرغ سالیانه ۲۸ هزار تن و ۶۲۱ واحد مرغ گوشتی، به ظرفیت ۱۰ میلیون قطعه با تولید سالیانه ۵۲ هزار تن گوشت مرغ است که با تکنولوژی روز دنیا در حال فعالیت و تأمین نیاز استان هستند (Organization of Agriculture-Jahad of Kerman Province, 2022). در حال حاضر، صنعت تولید گوشت مرغ در شهرستان کرمان با مشکلات و معضلات عدیده‌ای روبه‌رو است. ضعف مدیریت توزیع نهاده یکی از مشکلات اصلی است. سیستم واحدی برای توزیع نهاده‌ها وجود ندارد و همین موضوع باعث به‌وجود آمدن مشکلات در تولید می‌شود. حدود ۷۰ درصد نهاده‌های موردنیاز بخش، وارداتی است و از طریق تخصیص ارز دولتی از دیگر کشورها وارد می‌شود، اما متأسفانه به‌درستی تأمین نمی‌شود و در نهایت بازار سیاه شکل می‌گیرد. در نتیجه، نهاده با قیمتی متفاوت از نرخ دولتی عرضه می‌شود. بنا بر این، تولیدکنندگان با مشکل جدی در تأمین نهاده و نقدینگی موردنیاز به‌دلیل افزایش قیمت نهاده‌ها مواجه هستند و این موضوع باعث کاهش جوجه‌ریزی می‌شود. از دیگر مشکلات صنعت، دلال‌محور بودن آن است؛ در نتیجه، دلال‌ها تعیین‌کننده سرنوشت تولید این صنعت در شهرستان هستند. وجود برخی واحدهای گوشتی و تخم‌گذار به‌صورت غیر مجاز و عدم رعایت بهداشت در آن‌ها که باعث اشاعه بیماری در سطح شهرستان است، نبود تشکل‌های قوی در رابطه با صنعت، نبود شرایط بهداشتی لازم در انبارهای نگه‌داری نهاده‌های طیور و ...، کمبود امکانات مرغداری‌ها و جوجه‌ریزی به‌روش سنتی، عدم تأمین مقادیر موردنیاز دارو، واکسن و نهاده‌های دامی، همچنین شیوع برخی بیماری‌ها در مرغداری‌های شهرستان، از دیگر مشکلاتی هستند که تولیدکنندگان با آن‌ها مواجه هستند (Organization of Agriculture-Jahad of Kerman Province, 2022).

همچنین، نوسانات زیاد و افزایش قیمت بالای محصولات در این صنعت وجود دارند. کارشناسان زیربخش دام و طیور علت افزایش و نوسان زیاد قیمت گوشت مرغ را با تغییرات قیمت ذرت وارداتی و جوجه یک‌روزه مرتبط می‌دانند که قسمتی از این نوسانات مربوط به نوسان قیمت در بازارهای جهانی و نیز نوسان نرخ ارز است. با توجه به این که در حال حاضر بخش اعظمی از ذرت از خارج از کشور فراهم می‌شود، هر گونه اختلال در واردات، اثر قابل‌توجهی بر قیمت گوشت مرغ دارد (Pishbahar *et al*., 2016). بازار محصولات کشاورزی، از جمله فراورده‌های دامی در ایران، همواره با محدودیت‌ها و دشواری‌های ساختاری زیادی روبرو است و بخش عمده‌ای از این مشکلات با عدم توسعه‌یافتگی اقتصاد کشاورزی کشور و همچنین ساختار سنتی و ناکارای بازار این محصولات ارتباط دارد. نبود بازار نظام‌یافته برای کشف قیمت، ضعف در بازارسازی، عدم امکان پوشش ریسک و نبود بازار آتی، عدم شفافیت و عدم گردش اطلاعات در بازارهای محلی محصولات کشاورزی، حضور بسیار گسترده دلالان و واسطه‌ها در بخش‌های مختلف توزیع و فروش این محصولات، عدم دسترسی آسان و سریع تولیدکنندگان و مصرف‌کنندگان به اطلاعات بازار، فقدان یک بازار رقابتی کارآمد و فراگیر برای داد و ستد محصولات کشاورزی و عدم کارایی شبکه توزیع از جمله مشکلاتی هستند که بخش کشاورزی ایران با آن مواجه است. نوسان شدید قیمت محصولات کشاورزی موجب عدم اطمینان کشاورزان نسبت به درآمدهای مورد انتظارشان می‌شود (Pishbahar *et al*., 2016).

در رابطه با بررسی و رتبه‌بندی محدودیت‌ها و فرصت‌های تولید و بازاریابی صنعت طیور با استفاده از تکنیک رتبه‌بندی گرت[2]، مطالعات متعددی در خارج از کشور صورت گرفته‌اند که در ادامه به برخی از آن‌ها اشاره خواهد شد. در داخل کشور در زمینه فرصت‌ها و چالش‌های صنعت طیور کشور، مطالعات محدودی انجام شده‌اند. به نظر می‌رسد که در زمینه موضوع تحقیق که رتبه‌بندی فرصت‌ها و محدودیت‌های تولید و بازاریابی طیور است، در داخل کشور تاکنون مطالعه‌ای صورت نگرفته باشد.

قربانی (Ghorbani, 2015) فرصت‌ها و چالش‌های پیش روی صنعت طیور کشور را مورد بررسی قرار داد. وی خاطرنشان کرد که اغلب نهاده‌های مصرفی در این صنعت با خروج ارز وارد می‌گردند. لذا توجه به امر اصلاح نژاد، تغذیه، استفاده از پتانسیل خوراک‌های بومی منطقه‌ای، و اصلاح الگوی مصرف می‌توانند ریسک‌های احتمالی پیش روی این صنعت را به حداقل برسانند.

1. Food and Agriculture Organization of the United Nations

2. Garrett ranking technique

[ Downloaded from rap.sanru.ac.ir on 2026-11-09 ]

[ DOI: 10.66224/rap.2025.1481 ]

عادلی (Adeli, 2019) عوامل مؤثر بر صادرات محصولات شیلاتی را با استفاده از تکنیک گرت رتبه‌بندی نمود. براساس نتایج مطالعه، مهم‌ترین عوامل مؤثر بر صادرات به‌ترتیب عبارت بودند از بهبود روابط تجاری بین‌المللی، اصلاح قوانین و مقررات داخلی گمرک، کاهش قیمت تمام‌شده و تورم، افزایش سطح شهرستانداردهای تولید و فرآوری، امکان جذب سرمایه‌گذاری خارجی، رعایت مقررات و شهرستانداردهای کیفی و بهداشتی مقصد، حضور مؤثر و تبلیغات ویژه در بازارهای جهانی، شناسایی و ارائه اطلاعات بازارهای هدف صادراتی و حمایت و نظارت دولت.

ساعی (Saei, 2019) در بررسی مهم‌ترین مسائل و مشکلات گلخانه‌داران جنوب کرمان با استفاده از تکنیک گرت، نوسانات قیمت، نبود بازار فروش مناسب و وجود واسطه‌گری در بازار را به‌عنوان مهم‌ترین مشکلات تولیدکنندگان رتبه‌بندی نمود.

شیبانی نوقبی (Sheibani Nougabi *et al*., 2024) به شناسایی ریسک‌های کسب و کار واحدهای تولیدی طیور شهرستان خراسان رضوی پرداخت. نتایج نشان دادند که نوسانات قیمت نهاده‌های دامی، قیمت‌گذاری دستوری، نوسانات نرخ ارز، تحریم‌ها، نوسانات قیمت مرغ و تأخیر در دسترسی به نهاده‌ها جزء مهم‌ترین ریسک‌های شناسایی شده بودند.

گریما و شراتی (Garima & Shruty, 2008) با تحلیل مشکلات تولیدکنندگان، مهم‌ترین مشکلات صنعت طیور هند را نبود دانش فنی، هزینه بالای نهاده‌ها (شامل جوجه‌های یک روزه، تجهیزات مرغداری، عدم حمایت مالی برای مدیریت تجاری طیور، قیمت بالای زمین و کمبود نیروی کار) و بیماری‌های طیور برشمردند.

محنرج و مانیونان (Mohanraj & Manivannan, 2012) مهم‌ترین مشکلات پرورش طیور در تامیل‌نادوی هند را با استفاده از روش گرت رتبه‌بندی نمودند و بر این اساس متغیرهای کمبود امکانات زیرساختی، عدم آموزش و دانش مناسب تولیدکنندگان، نبود امکانات مناسب بازار برای محصولات، سیستم بازاریابی و اطلاعات ضعیف بازار و عدم وجود راهنمایی و مشاوره کافی (NGO از طرف دولت) به‌ترتیب در رتبه‌های اول تا پنجم قرار گرفتند. همچنین بر اساس روش یاد شده، مشکلات مالی، مواد اولیه، نیروی کار، بازاریابی، انرژی و مدیریت به‌عنوان مشکلات رایج مرغداری‌ها در رده اول تا ششم جای گرفتند.

گانگوار و همکاران (Gangwar *et al*., 2013) با استفاده از تکنیک گرت به‌ترتیب هزینه بالای خوراک، جوجه و دارو، کیفیت پایین جوجه‌های عرضه شده در روستاها، کیفیت پایین اجزای تشکیل‌دهنده خوراک، فاصله بیمارستان دامپزشکی از روستاها، هزینه بالای مشاوره دامپزشکان، کمبود منابع برای ساخت سوله مرغداری و بازاریابی نامناسب به‌دلیل تولید کم را محدودیت‌های اصلی پرورش تلفیقی طیور در اوتاراکند هند معرفی نمودند.

یوو (Yevu, 2013) با استفاده از روش گرت به‌ترتیب هزینه بالای خوراک، هزینه بالای دارو و واکسن، مشکلات دسترسی به ذرت یارانه‌ای و هزینه بالای جوجه یک‌روزه را محدودیت‌های اصلی برای تولید مرغ‌های تخم‌گذار در کشور غنا رتبه‌بندی نمود.

آسفا و همکاران (Assefa *et al*., 2015) چالش‌ها و فرصت‌های تولید طیور روستایی در جنوب اتیوپی را مورد بررسی قرار دادند. اکثر پاسخ‌دهندگان، حیوانات شکارچی، مرگ و میر، بیماری و تولید کم را به‌عنوان محدودیت‌های اصلی مؤثر بر بهره‌وری طیور معرفی کردند. مهم‌ترین فرصت‌های تولید در منطقه مورد مطالعه، دسترسی به بازار، دسترسی به خوراک، خدمات اعتباری و خدمات ترویجی بودند.

بزابیح یتبارک و همکاران (Bezabih Yitbarek *et al*., 2016) محدودیت‌های مرغداری‌های تجاری در مقیاس کوچک در منطقه آمهارای اتیوپی را مورد مطالعه قرار دادند. با استفاده از شاخص رتبه‌بندی گرت، هزینه بالای خوراک، در دسترس نبودن خوراک و اجزای آن، در دسترس نبودن زمین، عدم ارتباط با بازار و تبلیغات، هزینه بالای طیور برای راه‌اندازی کسب و کار، کمبود منابع مالی، نبود خدمات ترویجی و آموزشی، تسهیلات اعتباری کم و هزینه بالای دارو به‌ترتیب در رتبه‌های اول تا دهم قرار گرفتند.

گویتوم و همکاران (Goitom *et al*., 2017) مهم‌ترین محدودیت‌ها و فرصت‌های زنجیره ارزش ۲۰۰ تولیدکننده طیور در تیگری اتیوپی را مورد بررسی قرار دادند و محدودیت‌های تولید طیور را بیماری‌ها، خدمات ترویجی، عرضه محدود جوجه‌های خارجی و مسکن و تغذیه ضعیف معرفی نمودند. همچنین، تجار به‌دلیل عدم عرضه مرغ و تخم مرغ و مجوز تجارت و بیماری‌ها با محدودیت مواجه بودند. با این وجود، از فرصت‌هایی نظیر اشتغال و گردش مالی بالا، نیاز کم به خوراک و مکان و هزینه اولیه نیز برخوردار بودند.

اوستی و همکاران (Osti *et al*., 2017) محدودیت‌های تولید در ۱۸۰ مرغداری نپال را با استفاده از تکنیک رتبه‌بندی گرت مورد تجزیه و تحلیل قرار دادند. تلفات زیاد جوجه‌ها، ضایعات خوراک، واکسیناسیون ناایمن و کاهش مکرر تولید تخم از ویژگی‌های مرغ‌های تخم‌گذار بودند. بیماری نیوکاسل و بیماری مزمن تنفسی به‌عنوان بزرگترین محدودیت تولید مرغ شناخته شدند.

پراونا و بوجیراج (Praveena & Bojiraj, 2017) با هدف تجزیه و تحلیل محدودیت‌های تولیدکنندگان در پرورش مرغ گوشتی در تامیل‌نادوی هند، مطالعه‌ای را در مورد ۳۰ تولیدکننده با روش رتبه‌بندی گرت انجام دادند. براساس نتایج، مهم‌ترین محدودیت‌های بازاریابی تولیدکنندگان، عدم پرداخت قیمت، مشکلات حمل‌ونقل، نوسانات قیمت با توجه به شایعات زمان بیماری و تأخیر در پرداخت شناسایی شدند. محدودیت‌های تولید نیز به‌ترتیب کمبود آب، درجه حرارت بالا، مشکل تلفات، مشکلات دسترسی به نیروی کار و خوراک بودند. در میان محدودیت‌های اجتماعی و طبیعی، شیوع بیماری به‌عنوان مهم‌ترین محدودیت و سپس حیوانات شکارچی مانند گربه، سگ و آلودگی محیط زیست قرار شناخته شدند.

[ Downloaded from rap.sanru.ac.ir on 2026-11-09 ]

[ DOI: 10.66224/rap.2025.1481 ]

از بین محدودیت‌های شناسایی‌شده مرغداران بومی توسط ایسلام و همکاران (Islam *et al*., 2019) در آسام هند، کمبود امکانات دامپزشکی مهم‌ترین محدودیت و در رتبه اول قرار گرفت. شیوع بیماری، شکار، آسیب‌رسانی به محصولات و سبزیجات، آلودگی به انگل‌های خارجی، نبود تسهیلات بازاریابی سازمان‌یافته، مسکن نامناسب و بهره‌وری پایین مرغ محلی در رتبه‌های بعدی قرار داشتند.

چادهاری و همکاران (Chaudhary *et al*., 2020) مشکلات تولید و بازاریابی تولیدکنندگان مرغ گوشتی و تخم‌گذار در اوتارپرادش هند را بررسی کردند. برای جوجه‌های گوشتی، مشکل کیفیت جوجه‌ها دارای بالاترین میانگین امتیاز، مشکل نگهداری رتبه دوم و مشکلات مالی در جایگاه سوم قرار داشتند. در تولید مرغ‌های تخم‌گذار نیز مشکلات مالی و سپس مشکل دانش فنی و مشکلات نگهداری از اهمیت بالاتری برخوردار بودند.

در مطالعه‌ی ساجیتا و رامکاندرا (Sajitha & Ramchandra, 2022) که با هدف بررسی محدودیت‌های تولید و بازاریابی تولیدکنندگان جوجه گوشتی در اوتارپرادش هند با روش رتبه‌بندی گرت انجام شد، شیوع ناگهانی بیماری، در دسترس نبودن به‌موقع جوجه یکروزه، بی‌ثباتی بازار و فروش کم، عرضه و کیفیت ضعیف واکسن، فصل سرما، در دسترس نبودن به‌موقع پولت‌ها، بالابودن هزینه نیروی کار و مدیریت و هزینه بالای اجاره خانه رتبه اول تا هشتم را به‌خود اختصاص دادند.

گل و همکاران (Goel *et al*., 2023) به بررسی عوامل مؤثر در مرگ و میر جوجه‌های گوشتی و شدت هر یک از عوامل بر اساس تجربه تولیدکنندگان مرغ گوشتی در هشت منطقه اصلی پنجاب پرداختند و برای رتبه‌بندی این عوامل از تکنیک رتبه‌بندی گرت استفاده نمودند. براساس نتایج، شیوع بیماری دلیل اصلی مرگ و میر بود و به‌دنبال آن واکسیناسیون نابهنگام، تغییرات آب و هوایی، بررسی‌های بهداشتی نامناسب، مدیریت نامناسب بستر و جوجه‌دهی نادرست قرار داشتند.

لاکشمی و همکاران (Sree Lakshmi *et al*., 2023) محدودیت‌های تولید و بازاریابی مرغ گوشتی را در بنگلور هند مورد تجزیه و تحلیل قرار دادند. مهم‌ترین محدودیت‌های تولیدی که تولیدکنندگان قراردادی با آن مواجه بودند شیوع بیماری، کمبود نیروی کار و دستمزدهای بالا بودند، در حالی که تأمین نهاده‌های باکیفیت، شیوع بیماری و هزینه بالای خوراک مهم‌ترین محدودیت‌های تولیدی برای تولیدکنندگان غیر قراردادی بودند. در بین محدودیت‌های بازاریابی نوسان قیمت و دسترسی ناکافی به اطلاعات بازار، مهم‌ترین محدودیت‌هایی بودند که هم تولیدکنندگان قراردادی و هم غیر قراردادی با آن‌ها مواجه بودند.

براساس نتایج مطالعه ساینی و کومار (Saini & Kumar, 2024)، ده محدودیت اثرگذار بر بازاریابی جوجه‌های گوشتی در شاهداره دهلی وجود داشتند. هزینه بالای کمیسیون رتبه اول، نوسان مکرر قیمت‌ها رتبه دوم، هزینه بالای حمل و نقل رتبه سوم، عدم وجود زیرساخت مناسب در بازار رتبه چهارم و شیوع بیماری‌ها و نرخ بالای مرگ و میر، عدم اطلاع از طرح‌های دولتی و یارانه‌ها، نظارت ضعیف بر ایمنی مواد غذایی، کمبود امکانات در بازار، فقدان امکانات حمل و نقل یخچالی و هنجارهای کیفیت ضعیف در فرآوری دستی در رتبه‌های بعدی قرار گرفتند.

همان‌طور که در بررسی سابقه تحقیق مشاهده گردید، مطالعات نسبتاً زیادی در زمینه شناسایی و رتبه‌بندی محدودیت‌ها و مسائل و مشکلات تولیدکنندگان صنعت طیور در کشورهای دیگر انجام شده‌اند که متأسفانه چنین مطالعاتی در ایران ناچیز و محدود هستند. علاوه بر این، دامنه کاربرد تکنیک رتبه‌بندی گرت نیز در مطالعات انجام‌شده در ایران محدود است. در مطالعه حاضر، تلاش شده است ضمن شناسایی مشکلات و فرصت‌های پیش روی مرغداری‌های گوشتی شهرستان کرمان، این مشکلات و فرصت‌ها اولویت‌بندی گردند.

## مواد و روش‌ها

پژوهش حاضر از نظر هدف، کاربردی، از نوع توصیفی–پیمایشی و براساس نحوه گردآوری داده‌ها از نوع پژوهش‌های ترکیبی (کمی–کیفی) است. داده‌ها از منابع کتابخانه‌ای، پرسشنامه و مصاحبه طی سال‌های ۱۴۰۰–۱۳۹۹ گردآوری شدند.

الف. جامعه آماری و نمونه آماری

جامعه آماری تحقیق حاضر را در بخش کیفی، خبرگان صنعت طیور و در بخش کمی تولیدکنندگان مرغداری‌های گوشتی شهرستان کرمان تشکیل می‌دادند. نمونه در بخش کیفی شامل شش تن از متخصصین و خبرگان حوزه صنعت طیور بود که به روش گلوله‌برفی انتخاب شدند. با اطلاعات اخذشده از سازمان جهاد کشاورزی استان، تعداد مرغداری‌های گوشتی شهرستان کرمان در حدود ۱۰۰ واحد است. نمونه در بخش کمی با استفاده از فرمول کوکران ۴۵ نفر بود که با توجه به این که تعدادی از پرسشنامه‌ها بازگشت یا به‌طور کامل پاسخ داده نشدند، در نهایت ۲۵ پرسشنامه جهت مطالعه مورد تائید قرار گرفتند.

ب. سنجش روایی و پایایی

برای سنجش روایی پرسش‌نامه با استفاده از روایی صوری و محتوایی، پرسش‌نامه در اختیار اساتید حوزه مربوطه قرار گرفت و پس از بازبینی و اصلاح به تأیید نهایی آن‌ها رسید. روایی سازه به کمک تحلیل عاملی تأییدی نیز انجام شد. به‌منظور تعیین پایایی پرسش‌نامه از روش آلفای کرونباخ استفاده شد، و با توجه به این که مقدار آلفای کرونباخ همه متغیرها بالای ۰/۷ بود، می‌توان گفت که پرسش‌نامه تحقیق از پایایی قابل قبولی برخوردار است.

ج. امتیازبندی و رتبه‌بندی محدودیت‌ها و فرصت‌ها:

به‌منظور رتبه‌بندی محدودیت‌ها و فرصت‌های مورد توافق در مطالعه از روش رتبه‌بندی گرت استفاده شد. در مرحله اول، این رتبه‌بندی با استفاده از فرمول (۱) به موقعیت‌های درصدی تبدیل شد.

$$\text{Percent position}=100\ (Rij - 0.50)/Nj \qquad (1)$$

Rij = رتبه‌ای که برای عامل iام توسط jامین فرد داده می‌شود،
Nj = تعداد عامل رتبه‌بندی شده توسط jامین فرد،

[ Downloaded from rap.sanru.ac.ir on 2026-11-09 ]

[ DOI: 10.66224/rap.2025.1481 ]

به‌عنوان گام دوم، موقعیت‌های درصدی هر رتبه با استفاده از جدول ارائه شده (Garret & Woodworth, 1969) به نمرات تبدیل شدند و سپس برای هر عامل، نمرات هریک از پاسخ‌گویان با هم جمع و بر تعداد کل پاسخ‌دهندگان تقسیم شدند تا میانگین نمره هر عامل به‌دست آید. این میانگین نمرات برای همه عوامل به‌ترتیب نزولی مرتب شد، محدودیت‌ها و فرصت‌ها بر این اساس رتبه‌بندی شدند و عامل دارای بالاترین میانگین نمره به‌عنوان مهم‌ترین محدودیت یا فرصت در دسته مربوطه در نظر گرفته شد.

## نتایج و بحث

همان طور که قبلاً گفته شد، در مطالعه حاضر سعی شده است تا محدودیت‌ها و فرصت‌های تولید و بازاریابی مرغداری‌های نمونه در شهرستان کرمان مورد ارزیابی قرار گیرند. به این منظور، فهرستی از مهم‌ترین این عوامل تهیه و از تولیدکنندگان مورد مطالعه خواسته شد که عوامل مذکور را رتبه‌بندی کنند. در نهایت با استفاده از تکنیک گرت، مهم‌ترین محدودیت‌ها و فرصت‌ها شناسایی شدند. نتایج حاصل شده در ادامه آمده‌اند.

جدول ۱- موقعیت‌های درصدی محدودیت‌های تولید مرغداری‌های نمونه و مقادیر جدول گرت مربوط به آن‌ها

Table 1. The percentage positions of the production limitations of sample poultry farms and the Garrett table amounts related to them

| رتبه<br>Rank | موقعیت درصدی<br>Percentage position | جدول گرت<br>Garrett's table |
|---|---|---|
| 1 | 3.846 | 84 |
| 2 | 11.538 | 74 |
| 3 | 19.23 | 67 |
| 4 | 26.923 | 62 |
| 5 | 34.615 | 58 |
| 6 | 42.307 | 54 |
| 7 | 50 | 50 |
| 8 | 57.692 | 46 |
| 9 | 65.384 | 42 |
| 10 | 73.076 | 38 |
| 11 | 80.769 | 33 |
| 12 | 88.461 | 26 |
| 13 | 96.153 | 16 |

مأخذ: محاسبات تحقیق

Source: Research calculations

جدول ۲- رتبه‌بندی محدودیت‌های تولید مرغداری‌های نمونه

Table 2. Ranking of production limitations of sample poultry farms

| شماره<br>Number | محدودیت<br>Limitation | نمره کل<br>Total score | میانگین<br>Average | رتبه<br>Rank |
|---|---|---|---|---|
| 1 | عدم حمایت دولت<br>Lack of government support | 640 | 71.1 | 2 |
| 2 | نبود تکنولوژی<br>Lack of technology | 446 | 49.5 | 7 |
| 3 | شرایط آب و هوایی نامناسب<br>Bad weather conditions | 344 | 38.2 | 12 |
| 4 | نبود سرمایه و اعتبارات<br>Lack of capital and credits | 438 | 48.6 | 8 |
| 5 | نبود نیروی کار ماهر<br>Lack of skilled labor | 469 | 52.1 | 5 |
| 6 | سطح پایین خدمات آموزشی و ترویجی<br>Low levels of educational and promotional services | 406 | 45.1 | 10 |
| 7 | هزینه بالای نهاده‌ها<br>High cost of inputs | 704 | 78.2 | 1 |
| 8 | کمبود نهاده‌های موردنیاز<br>Lack of required inputs | 580 | 64.4 | 3 |
| 9 | خدمات ضعیف دامپزشکی<br>Poor veterinary services | 372 | 41.3 | 11 |
| 10 | خشکسالی<br>Drought | 458 | 50.8 | 6 |
| 11 | شیوع بیماری‌ها<br>The spread of diseases | 398 | 44.2 | 9 |
| 12 | کمبود جوجه‌های یکروزه<br>Lack of one-day-old chicks | 472 | 52.4 | 4 |
| 13 | روش‌های نامناسب مدیریت<br>Inappropriate management methods | 183 | 20.3 | 13 |

مأخذ: محاسبات تحقیق

Source: Research calculations

### الف. رتبه‌بندی محدودیت‌ها و فرصت‌های تولید

در حال حاضر، صنعت مرغداری در شهرستان کرمان با مشکلات و معضلات عدیده‌ای روبه‌رو است. با توجه به نتایج رتبه‌بندی گرت در جدول ۲، اولین و مهم‌ترین محدودیت تولید شناسایی‌شده، هزینه بالای نهاده‌ها با میانگین نمره ۷۸/۲ است. دومین و سومین محدودیت، به‌ترتیب عدم حمایت دولت با میانگین نمره ۷۱/۱ و کمبود نهاده‌های موردنیاز با میانگین نمره ۶۴/۴ هستند. تولیدکنندگان با مشکل جدی در تأمین نهاده‌ها و تأمین نقدینگی مورد نیاز به‌دلیل افزایش قیمت نهاده‌ها مواجه هستند و این موضوع باعث کاهش جوجه‌ریزی می‌شود. نتیجه

[ Downloaded from rap.sanru.ac.ir on 2026-11-09 ]

[ DOI: 10.66224/rap.2025.1481 ]

به‌دست آمده با نتایج برخی مطالعات انجام‌شده نیز همخوانی دارد. از جمله تادل و همکاران (Tadelle *et al*., 2003) و دمک (Demeke, 1996) در گزارشات خود نشان دادند که خوراک و تغذیه مهم‌ترین محدودیت‌ها برای تولید طیور در اتیوپی بودند. براساس مطالعه نبیا و همکاران (Nebiyu *et al*., 2016) قیمت خوراک قابل‌توجه‌ترین محدودیت در پرورش طیور در آدیس آبابا بود. این نتیجه با گزارش راجندران و سامارندا (Rajendran & Samarendu, 2003) نیز مطابقت دارد. آن‌ها خاطرنشان کردند که هزینه بالای خوراک مانع اصلی تولید گوشت مرغ در هند بود. بزابیح یتبارک و همکاران ( Bezabih Yitbarek *et al*., 2016) نیز مهم‌ترین محدودیت‌های مرغداری‌های تجاری در مقیاس کوچک اتیوپی را کمبود خوراک و هزینه بالای آن شناسایی کردند. در بنگلور هند، تأمین نهاده‌های باکیفیت و هزینه بالای خوراک مهم‌ترین محدودیت‌های تولیدی برای تولیدکنندگان غیر قراردادی بودند (Sree Lakshmi *et al*., 2023). همچنین، کم‌اهمیت‌ترین محدودیت‌ها به‌ترتیب روش‌های نامناسب مدیریت با میانگین نمره ۲۰/۳ و شرایط آب و هوایی نامناسب با میانگین نمره ۳۸/۲ شناخته شدند (جدول ۲).

جدول ۳- موقعیت‌های درصدی فرصت‌های تولید مرغداری‌های نمونه و مقادیر جدول گرت مربوط به آن‌ها

Table 3. Percentage positions of the production opportunities of the sample poultry farms and the Garrett table amounts related to them

| رتبه<br>Rank | موقعیت درصدی<br>Percentage position | جدول گرت<br>Garrett's table |
|---|---|---|
| 1 | 4.545 | 93 |
| 2 | 13.636 | 72 |
| 3 | 22.727 | 65 |
| 4 | 31.818 | 60 |
| 5 | 40.909 | 55 |
| 6 | 50 | 50 |
| 7 | 59.09 | 45 |
| 8 | 68.181 | 41 |
| 9 | 77.272 | 35 |
| 10 | 86.363 | 28 |
| 11 | 95.454 | 17 |

مأخذ: محاسبات تحقیق

Source: Research calculations

جدول ۴- رتبه‌بندی فرصت‌های تولید مرغداری‌های نمونه

Table 4. Ranking of production opportunities of sample poultry farms

| شماره<br>Number | فرصت<br>Opportunity | نمره کل<br>Total score | میانگین<br>Average | رتبه<br>Rank |
|---|---|---|---|---|
| 1 | شرایط آب و هوایی مناسب<br>Suitable weather conditions | 384 | 42.6 | 8 |
| 2 | فراوانی نهاده‌ها<br>Abundance of inputs | 281 | 31.2 | 11 |
| 3 | فراوانی نیروی کار<br>Abundance of labor | 541 | 60.1 | 3 |
| 4 | رشد جمعیت و افزایش تقاضا<br>Population growth and increased demand | 703 | 78.1 | 1 |
| 5 | سیاست‌های حمایتی و تشویقی دولت<br>Supportive and encouraging policies of the government | 285 | 31.6 | 10 |
| 6 | اعطای وام و اعتبار توسط نهادهای ذیربط<br>Granting of loans and credits by relevant institutions | 332 | 36.8 | 9 |
| 7 | حمایت‌های بخش ترویج<br>The support of the promotion institution | 396 | 44 | 7 |
| 8 | وجود مراکز تحقیقاتی<br>The existence of research centers | 529 | 58.7 | 4 |
| 9 | وجود زمین<br>Existence of land | 608 | 67.5 | 2 |
| 10 | نیاز سرمایه‌ای کم<br>Low capital requirement | 401 | 44.5 | 6 |
| 11 | بهره‌وری بالا<br>High productivity | 499 | 55.4 | 5 |

مأخذ: محاسبات تحقیق

Source: Research calculations

نتایج رتبه‌بندی گرت نشان دادند که به‌ترتیب متغیرهای رشد جمعیت و افزایش تقاضا با میانگین نمره ۷۸/۱، وجود زمین با میانگین نمره ۶۷/۵ و فراوانی نیروی کار با میانگین نمره ۶۰/۱، به‌عنوان مهم‌ترین فرصت‌های تولید صنعت مرغداری شهرستان کرمان در بالاترین درجه اهمیت قرار داشتند. از طرف دیگر، به‌ترتیب متغیرهای فراوانی نهاده‌ها، سیاست‌های حمایتی و تشویقی دولت و اعطای وام و اعتبار توسط نهادهای ذیربط، به‌عنوان کم‌اهمیت‌ترین فرصت‌ها از دید تولیدکنندگان معرفی شدند (جدول ۴).

**ب. رتبه‌بندی محدودیت‌ها و فرصت‌های بازاریابی**

مهم‌ترین محدودیت‌های بازاریابی از دیدگاه تولیدکنندگان نمونه به‌ترتیب وجود واسطه‌ها با میانگین نمره ۷۱/۶، عدم ثبات قیمت محصول با میانگین نمره ۷۰/۳ و پایین بودن قیمت محصول با میانگین نمره ۶۹/۵ شناسایی شدند (جدول ۶). همان طور که گفته شد یکی از مهم‌ترین مشکلات صنعت

[ Downloaded from rap.sanru.ac.ir on 2026-11-09 ]

[ DOI: 10.66224/rap.2025.1481 ]

مرغداری، دلال‌محور بودن آن است و دلال‌ها تعیین‌کننده سرنوشت تولید این صنعت در شهرستان هستند. حضور پررنگ واسطه‌ها هم در بازار تولیدات کشاورزی و هم در بازار خوراک دام به‌چشم می‌خورد. افزایش و نوسانات قیمت محصول نیز نتیجه حضور دلال‌ها در این بخش هستند. همچنین، کم‌اهمیت‌ترین محدودیت‌ها، به‌ترتیب تقاضای پایین مصرف‌کننده با میانگین نمره ۲۰/۷ و کیفیت پایین محصول با میانگین نمره ۲۲/۵ معرفی شدند. لاکشمی و همکاران (Sree Lakshmi *et al*., 2023) مهم‌ترین محدودیت‌های بازاریابی مرغ گوشتی در بنگلور هند را نوسان قیمت‌ها و دسترسی ناکافی به اطلاعات بازار شناسایی نمودند.

جدول ۵- موقعیت‌های درصدی محدودیت‌های بازاریابی مرغداری‌های نمونه و مقادیر جدول گرت مربوط به آن‌ها

Table 5. The percentage positions of the marketing limitations of sample poultry farms and the Garrett table amounts related to them

| رتبه<br>Rank | موقعیت درصدی<br>Percentage position | جدول گرت<br>Garrett's table |
|---|---|---|
| 1 | 2.631 | 87 |
| 2 | 7.894 | 78 |
| 3 | 13.157 | 72 |
| 4 | 18.421 | 68 |
| 5 | 23.684 | 64 |
| 6 | 28.947 | 61 |
| 7 | 34.21 | 58 |
| 8 | 39.473 | 55 |
| 9 | 44.736 | 52 |
| 10 | 49.999 | 50 |
| 11 | 55.263 | 47 |
| 12 | 60.526 | 45 |
| 13 | 65.789 | 42 |
| 14 | 71.052 | 39 |
| 15 | 76.315 | 36 |
| 16 | 81.578 | 32 |
| 17 | 86.842 | 28 |
| 18 | 92.105 | 22 |
| 19 | 97.368 | 13 |

مأخذ: محاسبات تحقیق

Source: Research calculations

جدول ۶- رتبه‌بندی محدودیت‌های بازاریابی مرغداری‌های نمونه

Table 6. Ranking of marketing limitations of sample poultry farms

| شماره<br>(Number) | محدودیت<br>Limitation | نمره کل<br>Total score | میانگین<br>Average | رتبه<br>Rank |
|---|---|---|---|---|
| 1 | عدم حمایت دولت و نهادهای ذیربط در بهبود بازاریابی محصولات دامی<br>Lack of support from the government and relevant institutions in improving the marketing of livestock products | 625 | 69.4 | 4 |
| 2 | سیاست‌های نامناسب<br>Inappropriate policies | 595 | 66.1 | 6 |
| 3 | وجود واسطه‌ها<br>The presence of intermediaries | 645 | 71.6 | 1 |
| 4 | نبود قیمت تضمینی<br>No guaranteed price | 610 | 67.75 | 5 |
| 5 | نبود تعاونی مرغداران<br>Absence of livestock cooperatives | 405 | 45 | 11 |
| 6 | نبود اعتبار (Lack of credit) | 511 | 56.7 | 7 |
| 7 | نبود خریدار (Absence of buyers) | 413 | 45.8 | 10 |
| 8 | پایین بودن قیمت محصول<br>Low product price | 626 | 69.5 | 3 |
| 9 | عدم ثبات قیمت محصول<br>Product price instability | 633 | 70.3 | 2 |
| 10 | نبود امکانات نگهداری و سردخانه<br>Lack of storage facilities and cold storage | 429 | 47.6 | 9 |
| 11 | نبود و عدم کفایت امکانات حمل و نقل<br>Absence and inadequacy of transportation facilities | 429 | 47.6 | 9 |
| 12 | نبود اطلاعات به‌موقع بازار<br>Lack of timely market information | 401 | 44.5 | 13 |
| 13 | نبود آموزش‌های بازاریابی<br>Lack of marketing training | 403 | 44.7 | 12 |
| 14 | ناآگاهی در مورد بیماری‌های طیور و علائم آن از سوی خریداران<br>Ignorance of buyers about poultry diseases and their symptoms | 379 | 42.1 | 14 |
| 15 | ارتباط ضعیف با سایر اجزاء زنجیره عرضه محصولات<br>Poor communication with other components of the product supply chain | 443 | 49.2 | 8 |
| 16 | کیفیت پایین محصول<br>Low product quality | 203 | 22.5 | 17 |
| 17 | تقاضای پایین مصرف‌کننده<br>Low consumer demand | 187 | 20.7 | 18 |
| 18 | فاصله زیاد تا بازار<br>Long distance to the market | 286 | 31.7 | 16 |
| 19 | هزینه بالای حمل و نقل (High cost of transportation) | 317 | 35.2 | 15 |

مأخذ: محاسبات تحقیق

Source: Research calculations

[ Downloaded from rap.sanru.ac.ir on 2026-11-09 ]

[ DOI: 10.66224/rap.2025.1481 ]

بر طبق نتایج جدول ۸، به‌ترتیب تقاضای مستمر برای محصولات با میانگین امتیاز ۷۱/۶، دسترسی به بازار با میانگین امتیاز ۶۱/۵ و دسترسی به امکانات حمل و نقل با میانگین امتیاز ۵۵/۸ به‌عنوان مهم‌ترین فرصت‌های بازاریابی صنعت مرغداری شهرستان کرمان در بالاترین درجه اهمیت قرار دارند. از طرف دیگر، وجود کارخانه‌ها و صنایع تبدیلی و سیاست دولت در مورد تجاری‌سازی کشاورزی و تأکید عمده بر بخش دام به‌عنوان کم‌اهمیت‌ترین فرصت‌ها از دید تولیدکنندگان شناسایی شدند.

جدول ۷- موقعیت‌های درصدی فرصت‌های بازاریابی مرغداری‌های نمونه و مقادیر جدول گرت مربوط به آن‌ها

Table 7. Percentage positions of the marketing opportunities of the sample poultry farms and the Garrett table amounts related to them

| رتبه<br>Rank | موقعیت درصدی<br>Percentage position | جدول گرت<br>Garrett's table |
|---|---|---|
| 1 | 7.142 | 78 |
| 2 | 21.428 | 66 |
| 3 | 35.714 | 57 |
| 4 | 49.999 | 50 |
| 5 | 62.285 | 43 |
| 6 | 78.571 | 35 |
| 7 | 92.857 | 22 |

مأخذ: محاسبات تحقیق

Source: Research calculations

جدول ۸- رتبه‌بندی فرصت‌های بازاریابی مرغداری‌های نمونه

Table 8. Ranking of marketing opportunities of sample poultry farms

| شماره<br>Number | فرصت<br>Opportunity | نمره کل<br>Total score | میانگین<br>Average | رتبه<br>Rank |
|---|---|---|---|---|
| 1 | دسترسی به بازار<br>Market access | 554 | 61.5 | 2 |
| 2 | دسترسی به امکانات حمل و نقل مانند جاده و وسیله نقلیه<br>Access to transportation facilities such as roads and vehicles | 503 | 55.8 | 3 |
| 3 | دسترسی به اعتبار<br>Access to credit | 413 | 45.8 | 5 |
| 4 | وجود کارشناسان بازاریابی برای کنترل کیفیت<br>The presence of marketing experts for quality control | 441 | 49 | 4 |
| 5 | تقاضای مستمر برای محصولات<br>Continuous demand for products | 645 | 71.6 | 1 |
| 6 | سیاست دولت در مورد تجاری‌سازی کشاورزی و تأکید عمده بر بخش دام<br>Government policy on commercialization of agriculture and major emphasis on livestock sector | 340 | 37.7 | 6 |
| 7 | وجود کارخانه‌ها و صنایع تبدیلی<br>The existence of factories and conversion industries | 263 | 29.2 | 7 |

مأخذ: محاسبات تحقیق

Source: Research calculations

## نتیجه‌گیری کلی و پیشنهادها

صنعت مرغداری بعد از صنعت نفت بزرگترین صنعت کشور محسوب می‌شود. ۱۳ درصد از اقتصاد کشور به این صنعت وابسته است و نقش مهمی در تولید ناخالص ملی و اشتغال‌زایی دارد. علیرغم سهم بالای آن در اقتصاد کشور، با چالش‌ها و محدودیت‌هایی برای رشد بیشتر مواجه است. بر اساس نتایج مطالعه حاضر، مهم‌ترین محدودیت‌های تولید مرغداری‌های گوشتی شهرستان کرمان، هزینه بالا و کمبود نهاده‌ها هستند. در مطالعات انجام‌شده توسط پژوهشگران خارج از کشور از جمله (Tadelle *et al*., 2003) و (Demeke, 1996) در اتیوپی، (Nebiyu *et al*., 2016) از آدیس آبابا، (Rajendran & Samarendu, 2003) از هند، (Bezabih Yitbarek *et al*., 2016) از اتیوپی و (Sree Lakshmi *et al*., 2023) از هند نیز هزینه بالای خوراک و تغذیه طیور مهم‌ترین محدودیت‌ها برای تولید طیور بودند.

بی‌شک، عدم توجه به حل مشکل تأمین به‌موقع نهاده دامی مرغداران و یا ارائه قیمت‌گذاری مناسب، ضرر و زیان سنگینی را متوجه صنعت طیور گوشتی در شهرستان خواهد کرد و مرغداران دیگر توان تولید و جوجه‌ریزی مورد درخواست را نخواهند داشت؛ این موضوع، کاهش تولید و درنتیجه افزایش قیمت مصرف‌کننده را در پی خواهد داشت. هدف نهایی دولت از تخصیص نهاده دامی دولتی، تأمین پروتئین ارزان‌تر برای مردم است و این مهم مگر با مدیریت درست تأمین نهاده دولتی برای تولیدکنندگان بخش محقق نخواهد شد. با توجه به نتایج مطالعه، پیشنهادات زیر در جهت بهبود مسائل و مشکلات تولید و بازاریابی مرغداری‌های گوشتی در شهرستان کرمان ارائه می‌گردند:

۱- افزایش حمایت دولت از تولیدکنندگان از طریق تأمین منابع مالی با سود کم و تأمین نهاده

۲- نظارت دولت و دستگاه‌های مرتبط بر خرید و عرضه نهاده‌های دامی به تولیدکنندگان

۳- تشکیل زنجیره عرضه محصولات: خریداران محصولات طیور، اکثراً واسطه‌ها هستند که به‌دلیل نبود خریدار در زمان مناسب و به‌موقع، عمده بازار فروش دست آنها است. تشکیل یا تکمیل زنجیره ارزش محصولات و تشکیل تعاونی و تأمین نقدینگی مرغداران توسط اتحادیه تولیدکنندگان می‌تواند در کوتاه‌نمودن دست واسطه‌ها از بازار نهاده‌ها و محصولات کمک شایانی نماید.

[ Downloaded from rap.sanru.ac.ir on 2026-11-09 ]

[ DOI: 10.66224/rap.2025.1481 ]

۴- فراهم‌آوردن امکان فروش محصولات طیور از طریق عرضه آنها در فروشگاه‌های زنجیره‌ای
۵- ارائه خدمات مشاوره‌ای تخصصی به تولیدکنندگان از طریق مراکز آموزش دولتی و خصوصی: با توجه به نبود خدمات مشاوره قوی و مستمر، ارتباط ضعیف مرغداران با کارشناسان ترویج و عدم شرکت در روز مزرعه باید اهتمام بیشتری در این زمینه از سوی نهادهای ذیربط انجام گیرد. مشاوره و برگزاری کلاس‌های آموزشی در زمینه زمان و نحوه جوجه‌ریزی و همچنین درمان به‌موقع، به افزایش تولید و در نتیجه، کاهش قیمت تمام‌شده محصول کمک می‌کند.
۶- حذف واسطه‌ها از طریق تشکیل و ساماندهی شرکت‌های تعاونی مرغداران شهرستانی و تقویت آنها (اتحادیه تعاونی‌های مرغداران، به غیر از یک تعاونی در شهرستان رفسنجان، تشکل قوی ندارند).
۷- تخصیص و نظارت بر عرضه سوخت: عمده قاچاق سوخت (گازوئیل) در استان‌های جنوبی کشور است و همین موضوع باعث بالارفتن هزینه تمام‌شده محصول می‌شود.

**References**


Adeli, A., Baei, H., & Pendar, M. (2019). Determination and ranking the influencing factors on fishery products export in Iran. *Iranian Scientific Fisheries Journal*, 29(1), 13-25. [In Persian]

Agricultural statistics. (2022). The Second volume. Ministry of agricultural, planning and economic deputy, information and communication technology center. Avaiable at: https://www.maj.ir/Index.aspx?page_=form&lang=1&PageID=11583&tempname=amar&sub=65&methodName=ShowModuleContent. [In Persian]

Assefa, F., Tadesse, T., & Dancho, A. (2015). Challenges and opportunities of village poultry production in Arbegona Woreda, Sidama zone, southern Ethiopia. *Developing Country Studies*, 5(11), 71-78.

Bezabih Yitbarek, M., Tamir Mersso, B., & Mengistu Wosen, A. (2016). Constraints of small-scale commercial poultry farms analyzed by Garett's ranking technique in and around Debre Markos, Amhara Region, Ethiopia. *World Veterinary Journal.* 6(4), 203-209.

Chaudhary, B. N., Verma, R. R., Sengar, V. S., Ahmad, R., & Singh, K. K. (2020). Constraints in production and marketing of broilers & layer farming of poultry birds in Gorakhpur district of U.P. *Journal of Pharmacognosy and Phytochemistry,* 9(5), 106-108.

Demeke, S. (1996). Study on Egg Production of White Leghorn under Intensive, Semi- Intensive and Rural Household Conditions in Ethiopia. *Livestock Research for Rural Development,* 8(2), 1-7.

FAO. (2022). Production quantities of Meat, chicken by country 2022. Accessed via https://www.fao.org/faostat/en/#data/QCL/visualize. [In Persian]

FAO. (2019). Meat market Review. Overview of global meat market developments in 2018. [In Persian]

Garima and Shruty. (2008). Poultry Farming the Problems and Prospects of Poultry Marketing and Research. *International Journal of Advances in Engineering and Management,* 2(5), 623-627.

Garret, H. E., & Woodworth, R. S. (1969). Statistics in Psychology and Education. Vakils, Feffer and Simons Pvt. Ltd. Bombay, 329.

Ghorbani, M. R. (2015). Opportunities and threats facing the country's poultry industry. National electronic conference on passive defense in the agricultural sector, Ministry of Science, Research and Technology of Iran, Agriculture sciences and natural resources university of Khuzestan. [In Persian]

Gangwar, L.S., Saran, S., & Kumar, S. (2013). Integrated poultry-fish farming systems for sustainable rural livelihood security in Kumaon Hills of Uttarakhand. *Agricultural Economics Research Review,* 26, 181-188.

Goel, R., & Toor, J. S. (2023). Mortality of chickens in broiler poultry farms in Punjab: A Garrett ranking technique based analysis. *Journal of Food, Agriculture & Environmen,* 21(1), 54-57.

Goitom, G., Bezabih, E., & Berhanu, G. (2017). Major constraints and opportunities of poultry value chain in Adwa Wereda, Central zone of Tigray, Ethiopia. *Industrial Engineering Letters*, 7(5), 29-36.

Islam, R., Kalita, N., Sapcota, D. Mahanta, J. D. Deka, R. J. Phookan, A., Hussain, J., & Rahman, M. (2019). Constraints Perceived by Indigenous Chicken Farmers of Brahmaputra Valley of Assam. *Veterinary Research International*, 7(4), 234-236.

Mohanraj, R., & Manivannan, L. (2012). A study on satisfaction level and problems faced by poultry farm owners' with special reference to Namakkal district, Tamilnadu. *International Journal of Management, IT and Engineering*, 2(3), 1-34.

Mustafawi, S. M. (2012). Challenges of Iran's poultry industry and solutions to deal with them. Economic Research Deputy, Strategic Report, No. 148, Report Code: 04-8-91-10, [In Persian]

Nebiyu, Y., Berhan, T. and Ashenafi, M. (2016). Constraints, Opportunities and Socio-Economic Factors Affecting Flock Size Holding In Small Scale Intensive Urban Poultry Production In Addis Ababa, Ethiopia. *Agriculture Biological Journal of North America*, 7(3), 146-152.

Osti, R., Bhattarai, D., Chaudhary, H., & Singh, V. (2017). Poultry Production in Nepal: Characteristics, Productivity and Constraints. *International Journal of Applied Sciences and Biotechnology,* 5(2), 222-226.

Pishbahar, E., Abdolkarimsaleh, K., & Dashti, G. (2016). Calculate the optimal hedge ratio for corn imported input of Iran poultry industry. *Journal of Animal Science Research*, *26*(1), 167-174. [In Persian]


[ Downloaded from rap.sanru.ac.ir on 2026-11-09 ]

[ DOI: 10.66224/rap.2025.1481 ]

Praveena, S., & Bojiraj. M. (2017). A cross sectional study on constraints in broiler farming at Perambalur district of TamilNadu. *The Asian Journal of Animal Science*, 12(2), 120-123.

Rajendran, K., & Samarendu, M. (2003). Comparative Economic Analysis and Constraints in Egg Production Under Cage Vs. Deep Litter Systems of Rearing in India. *International Journal of Poultry Science,* 2(2), 153-158.

Saei, M. (2019). Examining Barriers and Problems of Greenhouse Vegetables Production in the South of Kerman Province. *Journal of Vegetables Sciences*, 3(5), 67-81. [In Persian]

Saini, M., & Kumar, S. (2024). Study on constraints and problems faced by the farmers in marketing of broiler in Shahdara, Delhi NCR. *Asian Journal of Agricultural Extension, Economics & Sociology*, 24(6), 179-183.

Sajitha, C. R., & Ramchandra, S. (2022). Constrains in production and marketing of broiler in Chaka block, district Prayagraj (Uttar Pradesh). *The Pharma Innovation Journal*, 11(5), 1825-1826.

Sheibani Nougabi, M., Karbasi, A., & Mohammadi, H. (2024). Identification and Prioritization of Business Risks of Poultry Production Units. *Journal of Agricultural Economics & Development,* 38(1), 33-52. [In Persian]

Sree Lakshmi, A., Girish, M.R., & Mamatha, G. (2023). Marketing of broiler birds under contract and non-contract broiler farming in Bengaluru south transect–A Comparative Analysis. *Biological Forum,* 15(5), 114-120.

Statistics and information of animal husbandry department of Kerman province. (2022). Deputy of animal production improvement, Organization of agriculture- jahad of Kerman province. [In Persian]

Tadelle, D., Nigusie, D., Alemu, Y., & Peters, K.J. (2003). The Feed Resource Base and Its Potentials for Increased Poultry Production in Ethiopia. World's *Poultry Science Journal*, 58, 77-87.

Yevu, M. (2013). Profit efficiency of layer production in Brong Ahafo and greater Accra regions of Ghana. Department of agricultural economics and agribusiness, College of agriculture and consumer *sciences, University of Ghana*, Legon.

[ Downloaded from rap.sanru.ac.ir on 2026-11-09 ]

[ DOI: 10.66224/rap.2025.1481 ]